

Zitting 1975-1976 – 13 765 (R 1013)

Goedkeuring van de op 10 september 1970 te Rome tot stand gekomen Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk, met Bijlage (Trb. 1972, 61)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

De onderhavige op 10 september 1970 te Rome mede voor het Koninkrijk tot stand gekomen Overeenkomst dankt haar ontstaan aan een initiatief van de „Commission Internationale de l'Etat Civil”.

Bij de overeenkomst kunnen behalve de ondertekenende staten, de staten, die bij deze commissie of bij de Raad van Europa zijn aangesloten partij worden.

Ter toelichting diene het volgende.

Inleiding

De overeenkomst strekt er toe te bevorderen, dat, indien bij wettiging van een natuurlijk kind door huwelijk zijner ouders meer dan een land betrokken is – bijvoorbeeld, omdat de ouders niet dezelfde nationaliteit hebben – en de wettiging naar het interne recht van een dier landen tot stand is gekomen, het kind in meer landen dan thans het geval is voor gelegitimeerd zal worden gehouden. Welk intern recht op een „internationale” wettiging van toepassing is, wordt bepaald door de regels van internationaal privaatrecht die in elk land, dat met het geval te maken heeft of krijgt, gelden. Deze regels – geschreven of ongeschreven – lopen uiteen.

In Nederland wordt de wettiging beheerst door de nationale wet van de vader (zie de Gemeenschappelijke Toelichting bij artikel 5 van de (niet in werking getreden) Eenvormige Beneluxwet betreffende het internationaal privaatrecht (Trb. 1970, 16, blz. 18 e.v.)); in de Bondsrepubliek Duitsland wordt uitgaande van artikel 22 van het Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche hetzelfde aangenomen; in Frankrijk geldt hetzij de wet die de gevolgen van het huwelijk beheerst, hetzij de personele wet van een der echtgenoten, hetzij die van het kind (artikel 311-16 Code Civil); Italië kent een cumulatief stelsel (zie artikel 17 van de Disposizioni Preliminari al Codice Civile); de Engelse Legitimacy Acts van 1926 en 1959 zijn van toepassing, indien de vader op het ogenblik van het huwelijk met de moeder van zijn kind „domicile”, d.w.z. „domicile of origin” in Engeland had. Deze divergenties kunnen tot gevolg hebben dat een kind in het ene land als gewettigd geldt en in het andere land niet. Is een kind gewettigd naar het recht van land A, maar bevindt zijn geboorte-akte zich in land B, dat de wettiging niet aanvaardt, dan zal de ambtenaar van de burgerlijke stand van land B van de wettiging geen melding kunnen maken op de kant der geboorte-akte, zodat van die akte geen uittreksel zal kunnen worden afgegeven zonder dat van de buitenechtelijke geboorte blijkt. De verschillende beantwoording van de vraag of wettiging heeft plaats gehad, kan ook tot verwickelingen op het gebied van de nationaliteit en van de verdeling van nalatenschappen leiden. Om al deze redenen is „in favorem legitimisationis” gezocht naar uniforme regels van internationaal privaatrecht, die voor een groot aantal landen, waarbij in de eerste plaats gedacht is aan landen van het Europese Continent, aanvaardbaar zouden zijn, ten einde aldus te bewerkstelligen dat wettigingen die voldoen aan de door die regels aangewezen interne wet, als geldig worden erkend.

De overeenkomst bestaat uit drie titels: de eerste behelst eenvormige regels van internationaal privaatrecht; de tweede

regelt langs welke weg de ambtenaar van de burgerlijke stand in wiens registers zich de geboorte-akte van een onwettig kind bevindt, wordt ingelicht omtrent de voltrekking van een huwelijk dat wettiging van dit kind zou hebben kunnen teweeg gebracht en het derde bevat de gebruikelijke „clauses de style”. Zouden de in de eerste titel neergelegde regels van internationaal privaatrecht een staat niet passen, dan kan die staat niettemin partij bij de overeenkomst worden; hij mag dan verklaren dat hij, de overeenkomst overigens aanvaardende, de bepalingen van het eerste Hoofdstuk niet zal toepassen. De overeenkomst is zelfwerkend en behoeft geen uitvoeringswetgeving.

Werkingsfeer van de Overeenkomst

De overeenkomst is uitsluitend van toepassing op wettigingen door huwelijk, d.w.z. op wettigingen die, om het even of daaraan, naar gelang van het toepasselijke recht, een erkenning vooraf is gegaan, rechtstreeks voortvloeien uit de voltrekking van een huwelijk, alsmede op wettigingen, waarvoor het huwelijk evenzeer een vereiste is, maar die om geldig te zijn ook nog een rechterlijke uitspraak behoeven, constaterende dat de wettelijke voorwaarden voor legitimatie zijn vervuld. In dit laatste geval doet aan de toepasselijkheid van de overeenkomst niet af, dat na constatering van de wettiging deze van kracht is te rekenen van een andere dag dan die van de huwelijksvoltrekking, b.v. de dag waarop de beslissing is gegeven of ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

Onder de overeenkomst valt niet de wettiging, die tot stand komt door een administratieve beschikking (zie b.v. art. 215 Boek 1 B.W. – brieven van wettiging). Evenmin valt eronder een bij rechterlijke beslissing uitgesproken wettiging, indien bij zodanige beslissing de rechter zich er niet toe had behoeven te bepalen te constateren of aan de wettelijke voorwaarden voor legitimatie was voldaan en het hem vrijstond, ondanks de vervulling van de wettelijke voorwaarden, de legitimatie te weigeren zo daarvoor, naar zijn oordeel, genoegzame gronden aanwezig waren.

Artikel 5 behelst, dat de voorafgaande artikelen van de overeenkomst ten aanzien van alle staten gelden, zelfs niet-overeenkomstsluitende staten. De regels van de artikelen 1-4 zullen in de staten, voor wie de overeenkomst in werking is getreden, gelden onverschillig welke de nationaliteit of de woonplaats is van de wettigende vader en moeder of van hun kind en om het even waar dit kind is geboren of het huwelijk zijner ouders voltrokken is.

Artikelen

Artikel 1. Ingevolge deze bepaling is een wettiging geldig, indien zij voldoet aan de interne bepalingen hetzij van de nationale wet van de vader hetzij van de moeder. Doordat niet meer uitsluitend de wet van de vader ter toetse komt, zal het aantal gevallen, waarin een rechtsgeldige wettiging geacht kan

worden te hebben plaatsgevonden, toenemen. Zou de wet van de niet-Nederlandse vader eisen dat beide ouders hun natuurlijk kind erkend hebben, terwijl de wet van de Nederlandse moeder slechts erkenning door de vader verlangt dan zal, indien de ouders met elkaar getrouwd waren, het kind in beide landen (en ook in de overige door de overeenkomst gebonden staten) als gewettigd gelden, niettegenstaande, bij gebreke van erkenning door de moeder, niet aan de wet van de vader is voldaan.

Omdat in het artikel gesproken wordt van de „interne bepalingen van de nationale wet van de vader of moeder” is renvoi uitgesloten.

De beoordeling van de geldigheid van een wetgeving kan leiden tot een voorafgaand onderzoek naar de geldigheid der erkenningen (indien die vereist zijn), alsook naar de geldigheid van het huwelijk der ouders. Uit artikel 2 volgt, dat de prealabele vragen, die mochten rijzen, eveneens beheerst worden door het wettigingsstatuut.

Dit sluit intussen niet uit, dat men zich in een land, dat door de overeenkomst gebonden is, bij de beantwoording van de voorvragen richt naar de in dat land geldende conflictenregels als dit in concreto zou leiden tot aanvaarding van een wetgeving, die anders ongeldig zou zijn (zie artikel 5).

De overeenkomst zegt niets over de rechtsgevolgen van de wetgeving alsmede over de rechten die aan de staat van gewettigd kind verbonden zijn. Deze blijven – los van de overeenkomst – in ieder land bepaald door de wet die de daar geldende regel van internationaal privaatrecht aanwijst.

Artikel 1 geeft voor wetgeving een speciale regel, welke afwijkt van de algemene regel van artikel 5, lid 1, van de (niet in werking getreden) Eenvormige Beneluxwet betreffende het internationaal privaatrecht. De door het verdrag aangebrachte verfijning is ook voor de andere Beneluxpartners acceptabel. Zij behoren immers tot de medeondertekenaars van de onderhavige overeenkomst.

Artikel 2. In vier, limitatief opgesomde gevallen kan een overeenkomstsluitende staat door het maken van een voorbehoud de regel van artikel 1 buiten werking stellen.

Ad a. Het eerste voorbehoud dat gemaakt kan worden betreft het geval, dat het kind niet afstamt van degenen, die het gewettigd hebben. Dit voorbehoud is van belang voor staten, volgens welke wetgeving een kind slechts dan door huwelijk wordt gewettigd wanneer dit gesloten is tussen de man en de vrouw, uit wie het kind gesproten is. Wat Nederland betreft behoeft het voorbehoud niet te worden gemaakt, omdat ingevolge artikel 214 Boek 1 B.W. een kind wordt gewettigd wanneer het door de echtgenoot van de moeder voor of staande het huwelijk wordt erkend. Niet noodzakelijk is dat de erkener de vader van het kind is; ook de erkenning door een man, die het vaderschap op zich neemt, is, zolang zij niet is vernietigd (zie artikel 225 Boek 1 B.W.), geldig.

Ad b en c. De termen van het verdrag zijn zo gekozen, dat zowel de gevallen van een non-existent huwelijk als die van een vernietigbaar huwelijk er onder vallen. De voorbehouden bij artikel 2 van de Goedkeuringswet gemaakt, welke op het bepaalde onder *b* en *c* berusten, betreffen evenwel uitsluitend het non-existente huwelijk (1) waarbij een Nederlandse partij betrokken is (2). Deze dubbele beperking is als volgt te verklaren. Een voorbehoud te maken ook voor het geval het huwelijk volgens het Nederlandse recht vernietigbaar is zou slechts zin hebben, wanneer volgens Nederlandse opvatting de nietigverklaring gevolgen zou moeten hebben voor de wettigheid van de kinderen. Dat is niet het geval. Ingevolge artikel 77, tweede lid, Boek 1 B.W. blijven de kinderen wettig. Deze bepaling spreekt geheel algemeen van „de kinderen der echtgenoten”, zodat – zoals algemeen wordt aangenomen – dit ook geldt voor de gewettigde kinderen die niet uit het huwelijk geboren zijn.

De beperking tot gevallen waarin één der partijen Nederlander is vindt zijn grond in de overweging, dat de Neder-

landse rechtsorde niet sterk betrokken is bij een huwelijk tussen twee buitenlanders. Wel is dat het geval wanneer één der partijen Nederlands is. Wanneer een Griek en een Duitse vrouw, die niet burgerlijk gehuwd zijn, hier te lande een Griekse pope bereid zouden vinden hen in de echt te verbinden en daardoor hun voor het huwelijk geboren kind naar Grieks recht wordt gewettigd, dan is er geen dwingende reden om het kind in Nederland de dupe te laten worden van het illegaal gedrag zijner ouders en het de status van wettig kind met de daaraan verbonden rechten (b.v. erfrecht) te ontfangen, ook al waren de ouders in Nederlandse ogen niet getrouwd. Zou echter die Griek niet met een Duitse maar met een Nederlandse door de pope in de echt zijn verbonden, dan kan het huwelijk geen bron van wettigheid zijn, wijl onze openbare orde niet gedooft, dat een door een Nederlandse vrouw willens en wetens alleen kerkelijk voltrokken huwelijk wetgeving teweeg zou kunnen brengen. Hetzelfde geldt voor de wetgeving, die zou moeten voortvloeien uit het huwelijk, dat een Nederlander in het buitenland in strijd met de regel „locus regit actum” zou hebben gesloten.

Ad d. De thans in Nederland geldende wetgeving legt aan wetgeving van overspelige kinderen, mits zij door de echtgenoot van de moeder worden erkend, geen belemmeringen meer in de weg, zodat op de regel van artikel 1, met het oog op overspelige kinderen van een Nederlander, geen uitzondering behoeft te worden gemaakt.

Ingevolge het laatste lid zal een staat de mogelijkheid voorbehouden te maken niet mogen aangrijpen om zich te keren tegen wetgevingen, welke de in die staat geldende wetgeving niet verbiedt.

Artikel 3. Buiten de gevallen van artikel 2 zal in naam van de openbare orde aan wetgevingen, die voldoen aan het bepaalde in artikel 1, geldigheid niet kunnen worden ontzegd.

Artikel 4. Wanneer de geldigheid van een wetgeving met succes zou zijn betwist op grond dat een der gevallen bedoeld in artikel 2 zich voordoet, dan heeft de beslissing dienaangaande slechts gezag in het land waar zij werd gegeven. In andere landen zal de wetgeving, mits zij aan artikel 1 voldoet, haar kracht behouden. Dit strookt met het doel, dat de overeenkomst nastreeft.

Artikel 5. Op dit artikel werd reeds de aandacht gevestigd bij de bespreking van de werkingssfeer van de overeenkomst en van de artikelen 1 en 2. Mochten in een concreet geval de in een overeenkomstsluitende staat geldende regels tot een voor wetgeving gunstiger uitkomst leiden dan de bepalingen van de overeenkomst, dan blijft deze buiten toepassing.

Artikel 6. Bevindt de geboorteakte van het gewettigde kind zich in Nederland, dan zal de ambtenaar van de burgerlijke stand de wetgeving in zijn registers opnemen door het plaatsen van een aantekening op de kant van de akte (zie artikel 25 Besluit Burgerlijke Stand). Hij kan daartoe – zie het tweede lid – op eigen gezag overgaan, ook indien in het buitenland de door huwelijk tot stand gekomen wetgeving pas wordt aanvaard, indien deze door een rechterlijke uitspraak is bevestigd.

Artikel 7. Wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand, die een huwelijk heeft voltrokken, van mening is, dat dit huwelijk wetgeving tot gevolg kan hebben, omdat de echtgenoten verklaard hebben dat zij tezamen een kind hebben, dan geeft die ambtenaar daarvan, zo de geboorteakte van dat kind zich in een andere overeenkomstsluitende staat bevindt, kennis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand die die akte onder zich heeft. Voor deze kennisgeving is een meertalig formulier ontworpen, dat als bijlage bij de overeenkomst is gevoegd. Ten einde de ambtenaar, tot wie de kennisgeving is gericht, de beantwoording van de vraag of wetgeving heeft plaats gehad, gemakkelijker te maken, worden hem door de eerstbedoelde ambtenaar ook bewijsstukken toegezonden. Te denken valt aan uittreksels van de huwelijksakte en van de stukken, die bij die

akte zijn gevoegd, zoals de geboorte-akten der echtelieden, de akte waarbij het kind erkend werd en, eventueel, nationaliteitsbewijzen.

Artikel 8. Beredeneerde uittreksels, als door dit artikel voorgeschreven, zijn in Nederland niet onbekend. Men zie artikel 28, lid 2 en 3, Boek 1 B.W.

Artikel 9. Voor de in artikel 7 geregelde mededelingsplicht is het onverschillig welke nationaliteit ouders en kinderen bezitten. Dit past in de opzet van titel 2, welke er op gericht is te bewerkstelligen, dat de registers van de burgerlijke stand de staat der daarin opgenomen personen waarheidsgetrouw weergeven.

Artikel 10. Clausules van dezelfde strekking komen ook in andere conventies voor. Onder de nationale wet van een vluchteling of een staatloze wordt verstaan de wet, die zijn personeel statuut beheerst – meestal de wet van zijn woonplaats.

De volgende artikelen bevatten de gebruikelijke protocollaire bepalingen. Op grond van artikel 15, lid 2, kan de werking van de overeenkomst worden uitgebreid tot de Nederlandse Antillen. De Regering van dit land heeft doen weten te wenschen, dat de Overeenkomst mede voor haar land zal gelden. Zij stemt eveneens in met de voorgestelde voorbehouden.

Een kennisgeving als bedoeld in artikel 11 van de Overeenkomst is tot nu slechts door Oostenrijk gedaan. Een kennisgeving door het Koninkrijk zal de Overeenkomst in werking stellen, indien dit niet reeds tussentijds is geschied door de kennisgeving van een andere Staat.

De Staatssecretaris van Justitie,
H. J. ZEEVALKING.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,
J. M. DEN UYL.